

LÀM THẾ NÀO ĐỂ PPP CÓ HIỆU QUẢ

Trình bày bởi
Ông Tony Foster
Trưởng Nhóm

Nhóm Công tác Cơ sở hạ tầng xin đưa ra một số đề xuất về việc làm thế nào để PPP hiệu quả.

Hiện trạng

Hầu như không có bất kỳ dự án nào tuân theo cơ chế PPP quy định tại Nghị Định 15 và Nghị Định 63 (**Quy Chế PPP**).

- Thông tin đầy đủ nhất mà chúng tôi có được cho thấy không có dự án PPP nào nhận được nguồn vốn hỗ trợ bù đắp thiếu hụt về tài chính (viability gap funding) căn cứ theo Nghị Định 15.
- Mặc dù có nhiều sự nhầm lẫn trên báo chí về tên gọi của PPP, chúng tôi không biết có bất kỳ Dự Án PPP nào theo Quy Chế PPP đã được hoàn thành bởi các nhà tài trợ tư nhân hoặc là dự án được các ngân hàng tư nhân hỗ trợ tài chính.

Tại sao không có Các Dự Án PPP Thật Sự?

Có nhiều lý do:

1. PPP rất phức tạp, không chỉ ở Việt Nam, mà ở bất kỳ nơi nào trên thế giới.
2. Sự hỗ trợ của Nhà Nước là có hạn, vì vậy chắc chắn sẽ phát sinh các vấn đề chính trị.
3. PPP chỉ có thể bền vững nếu được thực hiện hiệu quả và công bằng. Điều này có nghĩa là phải xây dựng một đội ngũ chuyên gia là những người có thể quản lý chương trình. Như đã thấy từ sự thành công của các dự án Điện BOT tại Việt Nam, điều này cần phải có thời gian.
4. Cần phải có chuyên môn cụ thể cho từng ngành/lĩnh vực – đường bộ khác với đường sắt, và khác với các nhà máy nước thải, vv... và cho riêng Việt Nam.

Có một số vướng mắc cụ thể:

1. Không có hướng dẫn hoặc cảm nang hướng dẫn về việc làm thế nào để nhận được nguồn vốn hỗ trợ bù đắp thiếu hụt về tài chính nên các nhà đầu tư tư nhân và ASAs không biết làm thế nào để được hỗ trợ.
2. Nguồn vốn hỗ trợ bù đắp thiếu hụt về tài chính là yếu tố trung tâm của PPP. Việc không có các nguyên tắc cung cấp nguồn vốn hỗ trợ bù đắp thiếu hụt về tài chính có nghĩa là nhiều nhà tài trợ và ASAs cho rằng PPP sẽ cần rất nhiều thời gian. Do đó dường như là họ không mặn mà lắm với PPP.
3. PPP quá nguyên tắc. Các quy chế BOT phát huy hiệu quả trong ngành điện vì quy chế này khá chung chung và có thể được giải thích linh hoạt khi cần thiết. Quy Chế PPP có tính nguyên tắc cao. Và thường thì rất khó để có thể đáp ứng kịp thời các yêu cầu.
4. Hoạt động đấu thầu gặp nhiều khó khăn và không hiệu quả cho Việt Nam hơn các dự án được thương lượng/đàm phán riêng.

Điều gì có thể làm cho PPP hiệu quả?

Có nhiều ý kiến mới mà một người có thể đưa ra, nhưng những ý kiến này sẽ gây rối trí. NCT Cơ sở hạ tầng tin rằng lĩnh vực này cần có kết hợp đồng thời giữa việc hỗ trợ ngắn hạn, trung hạn và dài hạn.

1. Ngắn hạn – Các dự án thí điểm. Nếu những dự án này được thiết kế theo yêu cầu, chúng có thể mang lại kiến thức về thị trường tạo lập cơ sở cho các dự án sau này. Đặc biệt là về việc phân chia rủi ro.
2. Trung hạn – Luật Mới. Một luật mới được dự thảo chi tiết nhằm khắc phục một số vấn đề hiện tại sẽ giúp ích rất nhiều. Những vấn đề này được đề cập trong tài liệu của NCT Cơ sở hạ tầng.
3. Đầu tư dài hạn về năng lực quản lý.

Chúng tôi biết rằng hiện nay có nhiều nỗ lực thực hiện các dự án PPP thí điểm. Vấn đề là những nỗ lực này đang cố gắng để hiểu rõ Quy Chế PPP hiện tại và năng lực quản lý không phù hợp. Để khắc phục vấn đề này, các dự án thí điểm có thể được thiết lập theo một Quyết Định đặc biệt của Văn Phòng Chính Phủ như trường hợp đối với dự án đường cao tốc Phan Thiết – Dầu Giây. Kinh nghiệm/kiến thức thu được từ dự án này sẽ được đưa vào Luật PPP mới và đưa vào kinh nghiệm quản lý hiệu quả hơn.

Về các vấn đề cụ thể cần được giải quyết, NCT Cơ sở hạ tầng xin đề xuất chú trọng vào:

1. Các nguyên tắc phân chia rủi ro trong mỗi phân mục cơ sở hạ tầng (infrastructure sub-sector).
2. Các nguyên tắc rõ ràng về nguồn vốn hỗ trợ bù đắp thiếu hụt về tài chính và về việc làm thế nào để nhận được hỗ trợ của Chính Phủ trong trường hợp có rủi ro mà không thể giải quyết được trừ khi có sự hỗ trợ của Chính Phủ.
3. Một ví dụ về vấn đề này có thể là khả năng có sẵn ngoại tệ.
4. Một vấn đề khác là việc thay đổi về luật. Một công ty có thể xây dựng một nhà máy điện tuân thủ luật môi trường có hiệu lực vào ngày hôm nay và tự ấn định một mức giá cố định, nhưng công ty không thể thực hiện điều đó nếu ngày mai công ty phải chịu trách nhiệm chi 100 triệu đô để tuân thủ luật môi trường.